

Afscheid
van de vroedvrouwen

Van Jennifer Worth verscheen eveneens bij Ambo|Anthos uitgevers

Haal de vroedvrouw!
De kinderen van het armenhuis

Jennifer Worth

Afscheid
van de vroedvrouwen

Vertaald uit het Engels
door Ireen Niessen

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 3426 9

© 2009 Jennifer Worth

© 2016 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos uitgevers,

Amsterdam en Ireen Niessen

Fragmenten uit 'La Belle Dame Sans Merci' van John Keats

op p. 140, 162 en 177 zijn vertaald door Peter Verstegen

Oorspronkelijke titel Farewell to The East End

Oorspronkelijke uitgever Weidenfeld & Nicolson

Omslagontwerp b'IJ Barbara

Omslagillustratie © Jonathan Ford, Neal Street Productions

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Opgedragen aan Cynthia
voor een levenslange vriendschap

Inhoud

De jeugd is een vergankelijk goed	9
Drie mannen zaten in een restaurant...	12
Begin nooit iets met een matroos	26
Cynthia	44
Verdwenen baby's	53
Roet	61
Nancy	68
Meg-en-Mave	77
Meg de zigeunerin	88
Mave de moeder	99
Madonna van de stoep	117
Het gevecht	134
The Master's Arms	141
Tuberculose	154
De Master	163
De Mistress	178
De engelen	187
Te veel kinderen	200
De aborteuse	208
Illegale abortussen	217
Vreemder dan fictie	223
De dochter van de kapitein	234
Nooit aan de man?	265

De bruiloft 277
Taxi! 289
Vaarwel 299
Afscheid van de vroedvrouwen 307

Bibliografie 310

Dankwoord 311

De jeugd is een vergankelijk goed

Iemand heeft eens gezegd dat de jeugd niet aan jongeren besteed is.* Daar is niets van waar. Alleen jonge mensen hebben de impulsiviteit en de energie om het onmogelijke te doen en daarvan te genieten; de moed om hun intuïtie te volgen en het nieuwe tegemoet te treden; het uithoudingsvermogen om de hele dag, de hele nacht en de dag daarna onvermoeibaar door te werken. Voor jonge mensen is alles mogelijk. Geen van ons zou twintig jaar later de dingen kunnen doen die we in onze jeugd deden. Hoewel de wens nog vurig in ons brandt, is de energie verdwenen.

In mijn wilde jaren, toen ik begin twintig was, ging ik als vroedvrouw aan het werk in het East End van het door bombardementen gehavende Londen. Dat deed ik vanuit een hang naar avontuur, niet vanuit een roeping. Ik wilde iets anders ervaren dan mijn middenklasse-achtergrond me bood, iets wat lastig en uitdagend zou zijn, iets wat mijn blikveld zou verruimen. Ik wilde een nieuwe kijk op het leven. Ik ging naar het Non-natushuis, waarvan ik dacht dat het een kleine privékliniek was, maar dat een klooster bleek te zijn dat werd geleid door de zusters van Sint-

* 'De jeugd is een wonderbaarlijk iets. Wat zonde toch om het aan kinderen te verspillen.' George Bernard Shaw. Het citaat in de hoofdstuktitel is van Shakespeare ('Youth's a stuff will not endure' uit *Twelfth Night*, akte 2, scène 3).

Raymundus Nonnatus.* Toen ik mijn vergissing ontdekte, scheelde het niet veel of ik was ervandoor gegaan zonder mijn koffer zelfs maar uit te pakken. Nonnen waren niets voor mij. Ik had er helemaal niets mee, dacht ik. Ik wilde avontuur, geen religie. Op dat moment wist ik het niet, maar mijn ziel hunkerde naar beide.

De nonnen genereerden avontuur. Ze stortten zich overal onverschrokken in: onverlichte straten en binnenplaatsen, donkere, onheilspellende trappen, de haven, de bordelen; ze pakten ruige huisbazen en kwaaië ouders aan – ze waren overal tegen opgewassen. De levendige, spirituele zuster Julienne met haar wijsheid en humor inspireerde ons allemaal het onmogelijke te durven. De kalme novice Ruth en de schrandere zuster Bernadette dwongen respect af – ontzag zelfs – met hun enorme kennis en ervaring in de verloskunde. De norske, humeurige zuster Evangelina choqueerde en vermaakte ons met haar grofheden. En dan de ondeugende zuster Monica Joan! Wat valt er te zeggen over deze weerbarstige oude dame vol grillen en fascinerende charme, die ooit was vervolgd voor winkeldiefstal (maar werd vrijgesproken!)? ‘Gewoon een klein misverstand,’ zei ze. ‘Kunnen we beter maar vergeten.’

Wij namen een voorbeeld aan de zusters en waren nergens bang voor, zelfs niet als we midden in de nacht onze fiets tevoorschijn haalden en alleen door enkele van de ruigste stukken van Londen reden, daar waar de politie in tweetallen patrouilleerde. Door onverlichte straten en stegen, langs weggebombardeerde terreinen waar de spiritusdrinkers zich ophielden, langs de haven, waar het ’s nachts helemaal stil was, afgezien van het gekraak en gekreun van schepen die op hun ligplaats deinden, langs de brede rivier, donker en stil, langs de bordelen van Cable Street en de ongere pooiers die het gebied beheersten, en langs, nee, niet langs, ín kleine huizen of flats waar het warm was en levendig, en waar men vol spanning uitkeek naar de baby die geboren zou worden.

* De Vroedvrouwen van Sint-Raymundus Nonnatus is een pseudoniem. Raymundus Nonnatus is de patroonheilige van vroedvrouwen, gynaecologen, zwangere vrouwen, kraamvrouwen en pasgeboren baby’s. Hij kwam in 1204 in Catalonië ter wereld middels een keizersnede (*non natus* is Latijn voor ‘niet geboren’). Zijn moeder stierf, niet verrassend, bij zijn geboorte. Hij werd priester en overleed in 1240.

Mijn collega's en ik genoten van elke seconde. Cynthia, wier stem klonk als muziek, en die met haar trage, lieve glimlach kalmte in elke situatie kon brengen, hoe problematisch die ook was. Trixie, met haar heldere geest en scherpe tong. Chummy, een buitenbeentje in haar koloniale familie omdat ze te groot, te onhandig was om een dame te zijn, en die geen enkel zelfvertrouwen had gehad tot ze in de verpleging ging werken en een heldin bleek te zijn.

De jeugd niet aan jongeren besteed? Die uitspraak gold zeker niet voor ons. Laten degenen die hun jeugd hebben verkwanseld het verstrijken van de jaren maar betreuren. Wij beleefden genoeg hachelijke avonturen om een heel leven mee te vullen. En mijn herinneringen op latere leeftijd zijn aangenaam: ik herinner me de strook zonlicht die door de zwarte huurkazernes drong, en de glanzende schoorsteenpijpen van een schip dat de haven verliet; ik herinner me de warmte en gezelligheid van de cockneys, maar ook de grimmige realiteit van slaapgebrek en toch weer midden in de nacht op pad moeten; ik herinner me de leuke band en een agent die hem plakte, en hoe ik over de boten sprong met zuster Evangelina toen de weg was afgesloten; ik herinner me de Londense smog, geelgrijs en verstikkend zwaar, toen Conchita's baby te vroeg ter wereld kwam, en die eerste kerstdag, toen er onvoorzien een baby in stuitligging werd geboren; ik herinner me de bordelen van Cable Street, waar het meisje Mary naartoe was gelokt en waar de oude mevrouw Jenkins woonde, gekweld door de hallucinaties van haar leven in het armenhuis.

Ik herinner me de tijd van mijn jeugd, toen alles nog nieuw en helder was; toen mijn geest altijd zoekende was, dingen in zich opnam, toen de pijn van de liefde zo intens was dat hij verstikkend kon werken. En de tijd dat een gevoel van vreugde nog uitzinnig kon zijn.

Drie mannen zaten in een restaurant...

Voermannen zeiden vroeger altijd dat een werkpaard zijn weg terug naar de stal zelf kon vinden, en dat het aan het eind van de dag vol energie zijn kar trok, wetend dat er aan het eind van de tocht zacht hooi, voedsel en water wachtte. Zo voelden wij vroedvrouwen ons ook wanneer we terugkwamen van de avondvisites.

Een koude maar uit gunstige hoek waaiende westelijke wind blies me helemaal over Commercial Road en de East India Dock Road naar het gastvrije Nonnatushuis, de warmte van de grote keuken en – het allerbelangrijkste – eten. Ik was jong, gezond en hongerig, en ik had een lange dag achter de rug. Terwijl ik doorfietste, had ik vooral het zelfgebakken brood van mevrouw B. in gedachten. Ze maakte geweldig lekker brood, die vrouw, en ik wist dat ze die ochtend aan het bakken was geweest. Verder dacht ik aan het raadsel dat Fred ons die ochtend bij het ontbijt had opgegeven. Ik kwam er niet uit – drie keer negen is zeventwintig plus twee is negentwintig – dus waar was die andere shilling gebleven? Het was dwaasheid, het sneed gewoon geen hout, die munt moest ergens zijn. Een shilling kan niet in rook opgaan! Ik vroeg me af wat de anderen hadden bedacht. Waren zij al dichterbij een oplossing van het raadsel gekomen? Misschien had Trixie het antwoord gevonden; Trixie was behoorlijk slim.

Omdat ik wind mee had, was mijn rit gemakkelijk, en ik arriveerde met gloeiende wangen bij het klooster. Maar Trixie was uit oostelijke richting gekomen; ze had ruim drie kilometer tegen de harde wind in

gefietst en was daarom een beetje kribbig. We zetten allebei onze fiets weg en namen onze tassen mee naar de sterilisatiekamer. De spullen moesten worden schoongemaakt, gesteriliseerd en gecontroleerd, en de tassen moesten opnieuw ingepakt worden, zodat ze klaarstonden voor het geval we ze midden in de nacht nodig hadden. Chummy – oftewel Camilla Fortescue-Cholmeley-Browne – was er al.

‘Hela, beste luitjes,’ riep ze vrolijk.

‘Nee hè, alsjeblijft zeg!’ kreunde Trixie, ‘Ik kan dit echt even niet verdragen. Ik ben geen “best luitje” en ik ben niet in “hela-stemming”. Ik heb het koud, mijn knieën doen pijn en ik ben uitgehongerd. En ik moet de inhoud van mijn tas nog schoonmaken voor ik kan gaan eten.’

Chummy was een en al zorgzaamheid.

‘Sorry, meid, ik bedoel het goed, hoor. Kijk eens, ik heb net deze stukken verbandgaas opgevouwen. Neem jij maar; ik doe er zo nog een paar. En de autoclaaf staat op 180 graden; ik heb hem twintig minuten geleden aangezet, meteen toen ik binnenkwam. We zijn zo klaar met die drommelse tassen. Hebben jullie gezien dat mevrouw B. vanmorgen brood heeft gebakken?’

Dat hadden we. Mevrouw B. bakte niet alleen het beste brood ten noorden van de Theems, ze maakte ook jam en chutney, kaasscones en cakes om je vingers bij af te likken.

Onze tassen waren weer gereed en we liepen de sterilisatiekamer uit, richting de keuken, verlangend naar ons avondeten, een eenvoudige maaltijd die we zelf bereidden. De lunch was de hoofdmaaltijd van de dag. Daarvoor verzamelden we ons altijd rond de grote eettafel, gewoonlijk met twaalf of vijftien mensen, inclusief bezoekers. Zuster Julianne zat dan aan het hoofd, en met de aanwezige nonnen en de priesters die soms te gast waren, ging het er formeler aan toe, zodat wij meiden ons altijd keurig gedroegen. Het avondeten was anders: we kwamen allemaal op verschillende tijdstippen thuis, ook de zusters, dus pakten we waar we zin in hadden en aten in de keuken. De sfeer was ongedwongen, net als onze gesprekken.

De keuken was groot, waarschijnlijk van oorsprong victoriaans en gemoderniseerd in de edwardiaanse tijd, en ook later was er nog een en ander aan toegevoegd. Er waren twee grote stenen gootstenen tegen de

muur geplaatst onder een paar ramen die zo hoog waren dat niemand naar buiten kon kijken, zelfs Chummy niet, die toch bijna één meter negtig was. De kranen waren groot en stroef; het water werd aangevoerd via loden leidingen die rondom met metalen beugels aan de muren waren bevestigd. Als je een kraan opendraaide, begonnen de leidingen te sputteren en te schudden, waarna het water soms tevoorschijn kwam in een dun straaltje, en soms met venijnige gutsen – je moest een stap achteruit doen om te voorkomen dat je doorweekt raakte. Er hingen houten bordenrekken boven de gootstenen, aan beide zijden geflankeerd door een marmeren aanrechtblad. Dit was de plek waar mevrouw B. haar deeg mengde en kneedde, dat ze vervolgens met een theedoek afdekte zodat het kon rijzen, en waar ze alle andere magische rituelen uitvoerde die nodig waren om brood te maken.

Tegen de tweede buitenmuur stond een groot gasfornuis en de cokeskachel met bijbehorend heetwaterreservoir en een rookkanaal dat langs de muur omhoog liep om ongeveer vierenhalve meter hoger ergens in het plafond te verdwijnen. Via deze boiler werd het hele klooster van warm water voorzien, dus was Fred, de stoker en klusjesman, een zeer belangrijke figuur, iets wat zelfs mevrouw B. moest toegeven. Fred en mevrouw B. waren allebei cockneys. Tussen hen was sprake van een behoedzame maar broze wapenstilstand, die af en toe werd doorbroken door een scheldpartij, meestal wanneer Fred er een bende van had gemaakt in mevrouw B.'s mooie schone keuken, want dan ging ze enorm tegen hem tekeer. Ze was een forse vrouw met een indrukwekkende voorgevel, en Fred was klein van stuk, zelfs voor een cockney, maar hij stond zijn mannetje en bood dapper weerstand. Hun woordenwisselingen logen er niet om, maar mevrouw B. wist dat de zusters niet zonder Fred konden, dus staakten ze de vijandelijkheden steeds weer met frisse tegenzin.

Mevrouw B. had wel een punt. Fred maakte er vaak een janboel van. Het grootste probleem was dat hij scheelzag, erger dan je je kon voorstellen. Zijn ene oog keek in noordoostelijke richting en het andere was op het zuidwesten gericht, zodat hij beide kanten tegelijk op kon kijken, maar niet recht vooruit. Niet zelden, als hij as schepte of cokes wegkieperde, belandde het vuil op de verkeerde plek, waarna hij het maar zo'n beetje opveegde, waarbij het weer fout ging, vooral met de

as. Die vloog soms alle kanten op en dan werd mevrouw B... nou ja, dat hoef ik niet uit te leggen!

We wijdden ons aan ons brood met kaas en chutney, dadels en appels, een paar potten lemoncurd, jam en marmelade. We waren echt dankbaar voor ons voedsel, want als oorlogskinderen waren we opgegroeid met strikte rantsoeneringen. Geen van ons had voordat we halverwege onze tienertijd waren ooit een banaan of chocolade gezien. We waren grootgebracht op een ei en een stukje kaas voor de hele week. Brood en alle andere levensmiddelen waren op rantsoen geweest, dus we smulden met genietende geluidjes van de verrukkelijke kost van mevrouw B.

‘Het kapje is voor mij.’

‘Da’s niet eerlijk, jij had het de vorige keer ook al.’

‘Nou, dan delen we het.’

‘Waarom snijden we het kapje aan de andere kant er niet ook af?’

‘Nee, dan wordt het middenin oudbakken.’

‘Kruis of munt dan.’

Ik kan me niet meer herinneren wie er won, maar we bedaarden weer.

‘Wat denken jullie van Freds raadsel?’ vroeg ik.

‘Snap er geen biet van,’ zei Chummy met volle mond. Ze slaakte een tevreden zucht.

‘Een hoop flauwekul als je het mij vraagt,’ zei Trixie.

‘Het kan geen flauwekul zijn, het is een kwestie van rekenen,’ antwoordde ik, en ik sneed nog een plakje kaas af.

‘Nou, beste meid, sla jij maar aan het rekenen, ik heb wel wat beters te doen. Geef me de chutney eens.’ Chummy had een gezonde eetlust, met dat grote lichaam van haar.

‘Laat je wel wat over voor Cynthia?’ vroeg ik. ‘Ze kan er elk ogenblik zijn en ze is er dol op.’

‘Oeps, sorry,’ zei Chummy, en ze schepte de helft terug in de pot. ‘Wat hebberig van me. Waar is ze, trouwens? Ze had al een halfuur geleden terug moeten zijn.’

‘Ze zal wel ergens zijn opgehouden,’ zei Trixie. ‘Nee, het is geen rekensom. Ik ben op de middelbare school met glans geslaagd en ik kan je verzekeren dat het geen rekensom is.’

‘Dat is het wel. Drie keer negen is zevenentwintig – dat hebben ze mij op school geleerd – plus twee is negenentwintig.’

‘Juist. Nou en?’

‘Waar is die andere shilling dan?’

Trixie trok een bedenkelijk gezicht. Ze had geen vlot antwoord klaar en ze reageerde graag gevat. Uiteindelijk zei ze: ‘Het is een instinker, dat moet het wel zijn. Zo’n lepe, linke cockney-instinker van Fred.’

‘Ho effe, wie zeg daar dat ik ’n linkmiegel ben, wil ik wel es effe wete?’

Fred kwam de keuken binnen, met in zijn ene hand een kolenkit en in zijn andere hand een asemmer. Zijn stem klonk vriendelijk en hij had een vrolijke tandeloze grijns (nou ja, niet helemaal tandeloos, want hij had één tand, een grote gele, precies in het midden). Aan zijn onderlip hing een zompige sigarettenpeuk.

Trixie leek er niet mee te zitten dat ze de goeie man had beledigd; ze was gepikeerd.

‘Nou, het is toch zeker een instinker? Dat moet wel. Dat verhaal van u, van die drie mannen in dat restaurant.’

Fred keek haar aan met zijn op het noordoosten gerichte oog en wreef langs zijn neus. Hij rolde de sigarettenpeuk van de ene naar de andere kant van zijn mond en zoog op zijn tand, en gaf haar toen een sluwe knipoo.

‘O ja? U zeg dat ’t een instinker is? Denk d’r maar es effe over na hè, juffie. Heb u ’t al kenne uitvoegele?’

Fred hurkte langzaam neer bij de kachel en opende het rookkanaal. Trixie was woedend, maar Chummy kwam te hulp.

‘Ik zou zeggen, beste man, gaat u maar eens in de grote trommel kijken of er nog cake over is. Ze is goud waard, die mevrouw B., goud waard. Ik heb twee jaar van mijn leven verspild aan een École Cordon Bleu, waar ik leerde gedroogde pruimen met bacon te vullen, en vijgen met vis, dat soort kleffe dingen. Maar daar kon niemand een vruchten-cake bakken zoals mevrouw B.’

We vielen aan op de cake en Trixie kalmeerde.

‘Laat wel wat over voor Cynthia,’ zei Chummy. ‘Die komt zo.’

‘Is die nog niet teruggekome? Dat kalme meissie? Ze zou d’r al motte zijn.’

Fred, die ons graag plaagde, had ook vaak een beschermende houding ten opzichte van ons meiden. Hij schraapte met de veegstok in de pijp.

Ik was er nog steeds niet van overtuigd dat Trixie gelijk had en dat Freds verhaal een instinker was. Ik had er die dag een paar keer over nagedacht, en nu Fred er was, wilde ik het weten ook.

‘Luister, Fred. Laten we het nog even op een rijtje zetten. Drie mannen zaten in een restaurant. Toch?’

‘Juist.’

‘En ze aten een maaltijd die dertig shilling kostte?’

‘Precies.’

‘Dus ze betaalden tien shilling per persoon. Toch?’

‘U ben snugger, dat mot ik toegeve.’

Ik negeerde zijn sarcasme.

‘En de ober nam de dertig shilling mee naar de kassa – toch?’

‘Ja.’

‘... en de man achter de kassa zei dat de mannen te veel hadden betaald. De rekening bedroeg eigenlijk vijftwintig shilling. Klopt dat?’

‘Ja, dat ken kloppe. En toen?’

‘De man van de kassa gaf de ober vijf shilling wisselgeld.’

‘Goochem hoor, juffie. ’n Slimme dame ben u.’

‘Hou nou toch op. De ober dacht: de klanten zullen het niet merken, dus stopte hij twee shilling in zijn zak en gaf de mannen drie shilling terug.’

‘Dekselse vlegel. Maar we make ons allemaal wel es schuldig an zoiets.’

‘Ik voel me niet aangesproken.’

‘Ooo, mot ik nou gaan klappe? Wat ’n kakmadam.’

Trixie kwam tussenbeide.

‘Maar daar snap ik het niet meer. Iedere man kreeg een shilling wisselgeld, dus dat betekent dat alle drie de mannen negen shilling hebben betaald in plaats van tien.’

En we zeiden in koor: ‘En drie keer negen is zevenentwintig plus twee in de zak van de ober is negenentwintig. Dus wat is er dan gebeurd met de andere shilling?’

We keken elkaar niet-begrijpend aan. Fred ging door met schra-

pen en scheppen en bleef zijn vals klinkende wijsje fluiten.

‘Nou, wat is ermee gebeurd, Fred?’ riep Trixie uit.

‘Doorzoek me zakke maar, smeris,’ zei Fred. ‘Ik heb ’m niet.’

‘Doe niet zo flauw,’ – Trixie raakte weer geïrriteerd. ‘Vertel het ons nou.’

‘Denk er maar es effe over na,’ zei Fred plagerig terwijl hij zijn assemmer pakte. ‘Ik ga deze effe lege en jullie drieë losse ’t wel op voor ik terug ben.’

Op dat moment kwamen novice Ruth en zuster Bernadette binnen.

‘Wat lossen ze wel op, Fred?’

‘Dat zegge die meide u wel. Ze denke d’rover na.’

Terwijl de zusters aan hun avondeten begonnen, vertelden we hun het raadsel. Novice Ruth was een nadenkend type, en ze bleef even stil zitten, met een mes in haar hand. ‘Maar dat is waanzin,’ zei ze, ‘dat kan helemaal niet. Waar is Cynthia trouwens?’

‘Ze is er nog niet.’

‘Nou, ze had er al moeten zijn, als ze alleen avondvisites heeft moeten afleggen.’

‘Ze zal wel ergens door opgehouden zijn.’

‘Dat zal dan wel. Wat een heerlijk brood. Mevrouw B. kan toveren als het om brood gaat. Het geheim zit ’m in het kneden, volgens mij. Weten wanneer je precies moet stoppen.’

Trixie had pen en papier gepakt.

‘We moeten dit kunnen oplossen. Een shilling kan niet zomaar verdwijnen.’

Ze begon getallen op te schrijven, maar ze kwam geen steek verder en ze raakte weer geïrriteerd. Toen kwam ze op een idee. ‘Laten we lucifers gebruiken in plaats van shillings.’ Ze pakte het doosje van het gasfornuis en maakte het leeg. ‘Wij drieën zijn de drie mannen en novice Ruth kan de oneerlijke ober spelen, en u, zuster Bernadette, zit dan aan de kassa.’

Ze schoof een hoopje lucifers naar Chummy en naar mij.

‘Goed, novice Ruth, jij bent de ober – leg maar een theedoek over je arm. Kom naar ons toe met de rekening, dat papiertje is goed, en vraag ons om dertig shilling.’

Novice Ruth speelde het spelletje mee. We telden ieder tien luci-

fers uit en gaven ze aan haar, en zij verzamelde ze.

Zuster Bernadette had voor zichzelf een sandwich gemaakt en sloeg ons geamuseerd gade.

‘Nu bent u de man aan de kassa, zuster. Gaat u daar maar zitten.’

Zuster Bernadette schonk Trixie een misprijzende blik en verschoof haar stoel naar het hoofd van de tafel.

‘Nee. Dat is niet ver genoeg – bij de gootsteen is beter.’

De zuster pakte haar sandwich en schoof haar stoel naar de gootsteen.

‘Oké,’ zei de regisseuse, ‘ober, breng de rekening en het geld maar naar de man aan de kassa.’

De ober deed wat haar was opgedragen.

‘Man aan de kassa, u moet de rekening controleren en constateren dat die niet klopt, en dat tegen de ober zeggen... toe, zeg het maar...’

Zuster Bernadette zei: ‘Dit klopt niet. De rekening moet vijftwintig shilling bedragen, niet dertig. Hier hebt u het wisselgeld, vijf shillings. Geef die maar terug aan de gasten,’ en ze overhandigde novice Ruth vijf lucifers.

‘Goed,’ zei de regisseuse minzaam, ‘heel goed.’

Trixie richtte zich tot novice Ruth.

‘En wat doe je nu, ober?’

‘Ik zie mijn kans schoon om een beetje bij te verdienen,’ zei de vrome novice met een sluwe blik terwijl ze twee lucifers in haar zak stopte.

‘Ja, dat is correct. Ga verder.’

Novice Ruth liep terug naar de tafel en gaf ons drie lucifers.

We pakten er ieder een.

‘Mooi toneelstuk,’ riep Chummy uit. ‘Ik heb maar negen shilling voor mijn maaltijd betaald.’

‘Ik ook,’ zei ik. ‘Hoeveel heb jij betaald, Trix?’

‘Nou, ik heb negen shilling betaald. Dat moet wel, omdat... o hemel, daar gaat het dus helemaal verkeerd,’ riep Trixie gekweld, omdat zij gewoonlijk overal een antwoord op had. ‘Drie keer negen is zeventwintig en... toe, we moeten iets verkeerd hebben gedaan. Laten we het nog eens proberen.’

Opnieuw maakten we een hoopje lucifers. ‘Jij bent de oneerlijke ober weer, novice Ruth.’

Op dat moment kwam zuster Julienne binnen.

‘Wat zijn jullie in hemelsnaam met al die lucifers aan het doen? En wat hoor ik, is novice Ruth een oneerlijke ober? Als meesteres der novices van het Nonnatushuis kan ik dat niet goedkeuren,’ zei ze lachend.

We sorteerden de tweede hoeveelheid lucifers en vertelden haar Freds raadsel.

‘O, hetzelfde liedje weer! Fred legt dat raadsel voor aan alle meiden. Hij doet het gewoon om jullie een beetje te jennen. Tot nu toe heeft niemand het opgelost, dus ik betwijfel of het jullie zal lukken. Ik was eigenlijk op zoek naar Cynthia. Is ze naar boven gegaan?’

‘Ze is er nog niet.’

‘Nog niet? Nou, waar kan ze dan zijn? Het is bijna negen uur. Ze had al om halfzeven of op z’n laatst zeven uur klaar moeten zijn met haar avondvisites. Waar is ze?’

We wisten het niet en we voelden ons ineens schuldig. We hadden lekker zitten kanen en ons het hoofd gebroken over een stom raadsel terwijl we ons eigenlijk zorgen hadden moeten maken over het feit dat Cynthia er niet bij was. De tijd verstreek en niemand wist waar ze uithing.

Fred was de keuken weer binnengelopen en hoorde het laatste stukje van het gesprek. Hij liep naar de kachel terwijl wij elkaar ongerust aankeken. Zijn stem klonk geruststellend.

‘Maak u geen zorgen, zuster. Ze loop heus geen gevaar. Ze is laat, maar d’r is niks an de hand, dat zal u zien. Ken u die ouwe spreuk uit ‘t Cockney? “’n Zuster is veilig in ons midde.” Er gebeurt ’r niks. Ze zal zo wel komme.’

Novice Ruth zei: ‘Ik denk dat ze waarschijnlijk nog bij de Jessops is, zuster. De baby is twee weken oud en mevrouw Jessop heeft vandaag haar kerkgang gehouden. De vrouwen hebben daarna altijd een feestje en daar is Cynthia vast voor uitgenodigd.’

Zuster Julienne keek enigszins opgelucht, maar zei desondanks: ‘U hebt vast gelijk, maar het is bijna tijd voor de completen en ik zou een stuk geruster zijn als jij, zuster Lee, naar mevrouw Jessop fietste terwijl wij ons avondgebed houden.’

Het was maar tien minuten fietsen naar de Jessops. Onderweg dacht ik na over de merkwaardige gewoonte van de kerkgang of moederzegen.